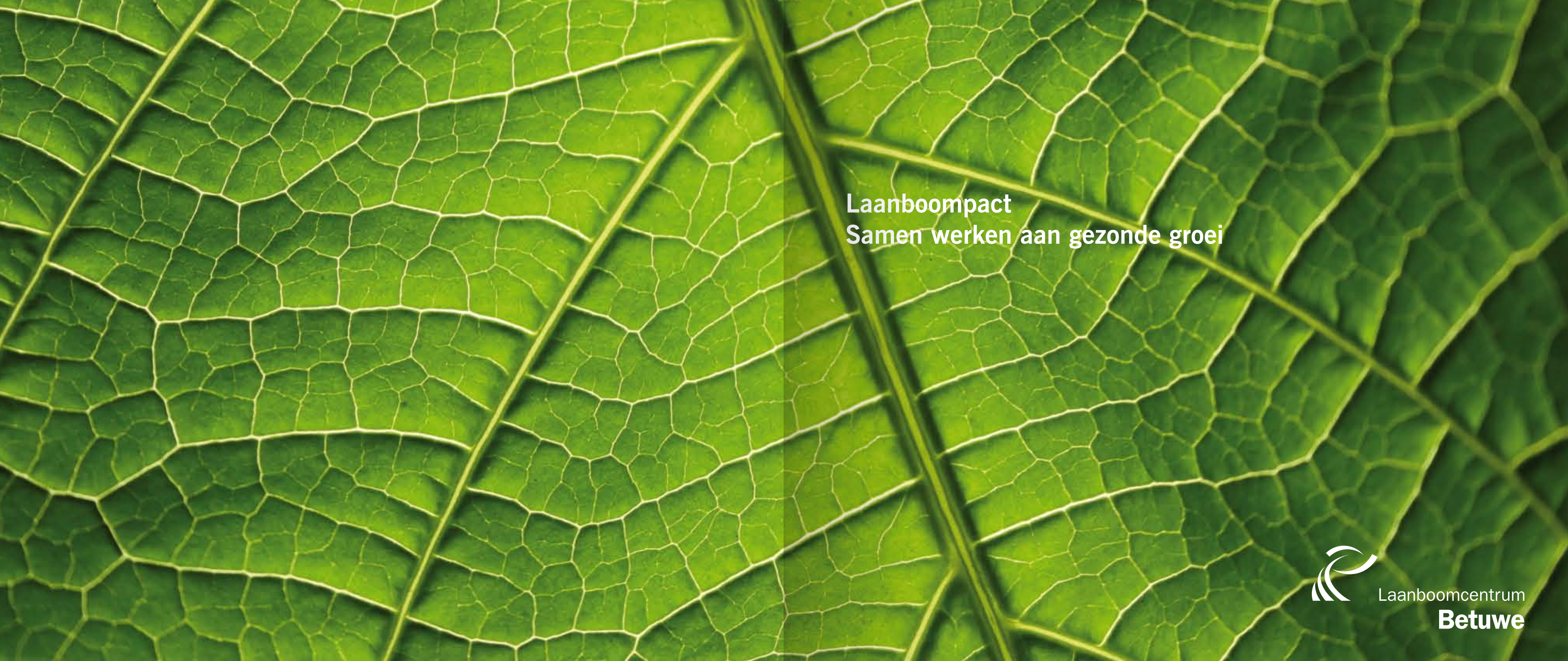

Laanboompact
Samen werken aan
GEZONDEGROEI

Laanboomcentrum
Betuwe

Laanboompact
Samen werken aan gezonde groei

Laanboomcentrum
Betuwe

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD 5
2. INLEIDING 6
3. HET LAANBOOMPACT 9
4. VISIE 12
5. WERKPROGRAMMA 16
6. FACTS & FIGURES 30
7. EN VERDER 32
8. COLOFON 34

1. VOORWOORD

De Laanboomteelt in het rivierengebied heeft als centrum Opheusden en kent een lange historie en traditie. Al rond 1400 wordt melding gemaakt van boomteelt activiteiten in het gebied, mede vanwege de gunstige bodemeigenschappen en klimatologische omstandigheden. Na 1945 heeft de laanboomteelt zich snel ontwikkeld. Naast teelt kwamen ook handel, toelevering en dienstverlening tot bloei. Daarnaast is veel expertise opgebouwd. Hierdoor is een krachtig cluster ontstaan met een toonaangevende regionale, nationale en internationale positie.

Het laanboomcentrum is van grote sociaal economische betekenis voor de regio. Maar ook van grote maatschappelijke betekenis. Laanbomen en groen dragen immers bij aan een gezonde en plezierige leefomgeving en zorgen daarnaast voor een beter klimaat.

Er is derhalve alle reden om trots te zijn op het laanboomcentrum. Het is een prachtige sector om in te werken en een sector met perspectief. Maar de wereld staat niet stil. Nieuwe ontwikkelingen zorgen voor bedreigingen en leveren ook nieuwe kansen op. Het inspelen hierop is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van iedere individuele ondernemer. Maar dat is niet voldoende. Voor een fors aantal uitdagingen is samenwerking nodig. Tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers en overheid.

De initiatiefnemers van het Laanboompact hebben dan ook een Visie en een werkprogramma uitgewerkt waar alle betrokkenen baat bij hebben. Met als doel behoud, versterking en vernieuwing van het laanboomcentrum.

Harry Keereweer
*Gedeputeerde Landelijk Gebied
Provincie Gelderland*

Frans Moree
*Voorzitter Boomkwekersvereniging
Opheusden en omgeving*

Kees Veerhoek
*Burgemeester
Gemeente Neder Betuwe*

2. INLEIDING

Het Laanboompact is een samenwerkingsverband tussen de Boomkwekersvereniging Opheusden e.o., gemeente Neder-Betuwe, Provincie Gelderland, Rabobank West Betuwe en de Kamer van Koophandel Midden-Nederland. Doel van het samenwerkingsverband is het behouden, versterken en vernieuwen van het laanboomcentrum in de Betuwe. Een gezamenlijk opgestelde Visie en werkprogramma geven richting aan de activiteiten van het pact.

Het laanboomcluster heeft nationaal en internationaal een sterke positie opgebouwd en is van grote sociaal-economische betekenis voor

de Betuwe. Met momenteel 120 kwekers en handelsbedrijven die op ca. 1400 ha laanbomen kweken en verhandelen is de sector, inclusief de toeleverende en dienstverlenende bedrijven, goed voor ruim 800 arbeidsplaatsen en een toegevoegde waarde van ca. € 70 miljoen.

De sterk veranderende markt, de hogere eisen van afnemers en consumenten, het belang van een meer duurzame productie, de toenemende ruimtedruk en de hogere eisen aan bedrijfsvoering en logistiek vragen om een adequate reactie. Dat kunnen bedrijven of de overheid

niet alleen. De kracht van het Laanboompact is de sterke samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven, versterkt door een grote persoonlijke inzet van alle betrokkenen.

In dit boekje beschrijven we het belang, de visie en de ambitie van het laanboomcluster. Tevens geven we een korte beschrijving van het werkprogramma: de thema's en projecten. Dat is natuurlijk altijd een momentopname. Graag nodigen wij u uit kennis te nemen van de visie en de projecten, mee te doen of zelf met ideeën te komen onder het motto: samen werken aan gezonde groei.

Zonder boomkwekerij zou het CO₂-gehalte in de atmosfeer fors hoger zijn.
Aanleg en instandhouding van bossen en groen dragen dus bij aan een beter klimaat.
Voor die bossen en groen zijn jonge bomen nodig.
De boomkwekers zorgen daarvoor.

GEZOND GROEIEN

LENS-FOTO.NL

Het Amazoneregenwoud is het grootste regenwoud op Aarde. Het heeft een oppervlakte van 7 miljoen km² en is verspreid over negen landen. Meer dan de helft van al het overgebleven regenwoud op aarde ligt in de Amazonebekken. Tot op heden zijn er 438.000 plantensoorten van economisch en sociaal belang in het gebied geregistreerd, maar daarnaast moeten er nog een hoop soorten worden geregistreerd, ontdekt of gecatalogiseerd. Sommige deskundigen schatten dat één vierkante kilometer meer dan 75.000 typen bomen en 150.000 soorten hogere planten kan bevatten.

3. HET LAANBOOMPACT

De boomkwekerij is van vitaal belang voor de samenleving. Bomen en groen zijn goed voor de economie en werkgelegenheid. Bovendien leveren ze een belangrijke bijdrage aan een mooie en gezonde leefomgeving: thuis, op het werk, in de wijk, in de natuur. Maar bovenal dragen bomen en groen bij aan een goed klimaat door het opnemen van CO2 en fijnstof uit de lucht. Groen is leven!

Boomteelt in Nederland

Nederland neemt al jaren een leidende positie in op de wereldmarkt voor boomkwekerijproducten. Ca. 65% van de productie wordt geëxporteerd naar meer dan 65 landen. Kenmerkend voor de boomkwekerij zijn het brede productenpakket en de concentratie in centra: In de regio Boskoop ligt het accent op sierheesters en coniferen. Zundert is al jaren het hart van de Nederlandse teelt van bos- en haagplantsoen. Limburg (Lottum) en noordoost Groningen zijn vooral bekend door rozen en rozenonderstammen. In Noord-Brabant (Haaren, Oudenbosch) en rond Opheusden worden vooral laan-, bos- en parkbomen geteeld. De teelt van fruitbomen vindt vooral plaats in Flevoland, Limburg, Noord-Brabant en Zeeland. Tot slot ligt in de Bollenstreek het accent op vaste planten. De kwekers van waterplanten zijn over het hele land verspreid.

Laanboomcentrum Betuwe

Met een productieareaal van 1500 ha is de regio Opheusden (gemeenten Neder-Betuwe, Overbetuwe en Buren) het belangrijkste productiegebied voor laanbomen in Nederland, maar ook in Europa. Het totale areaal laanbomen in Nederland bedraagt ca. 3300 hectare, dus ruim 40% hiervan bevindt zich in de regio Opheusden.

De laanboomteelt is daardoor van grote sociale, economische en maatschappelijke betekenis voor de regio maar ook landelijk en internationaal. Wereldwijd zal de vraag naar bomen en groen de komende jaren nog fors toenemen.

Laanboomcompact

Het is daarom van veel belang om het laanboomcentrum verder te versterken en uit te bouwen. Daarom is in 2006 door vijf partijen uit het bedrijfsleven en de overheid het Laanboomcompact ontwikkeld en ondertekend, in

2007 gevolgd door een Visie en een werkprogramma. De oprichting van het Laanboomcompact viel samen met en werd gestimuleerd door drie ontwikkelingen. In de eerst plaats het ontstaan van Greenport(s) Nederland, een samenwerkingsverband van vijf landelijke Greenports (tuinbouwclusters). De rijksoverheid stimuleert en faciliteert de verdere ontwikkeling van deze clusters. Hierbij wordt gestreefd naar een goede samenwerking met andere productiecentra waaronder Opheusden en omgeving. In de tweede plaats het ontstaan van de Betuwse Bloem: een programma van de provincie Gelderland om de krachten in de Gelderse tuinbouw te bundelen. En tot slot de samenwerking tussen een aantal boomteeltclusters in Boomteelt Nederland-verband. Alle drie die ontwikkelingen bieden uitstekende mogelijkheden voor samenwerking.

Samenwerking

Kenmerkend voor het Laanboomcompact is de sterke focus op (publiek-private)samenwerking. Zowel binnen het pact als met organisaties daarbuiten:

Greenport(s) Nederland:

Dit is een landelijk samenwerkingsverband van vijf Greenports: Westland/Oostland, Aalsmeer e.o., Venlo e.o., Duin & Bollenstreek en de regio Boskoop. Een Greenport is een gebied waar een samenwerkend cluster van toelevering, productietuinbouw, handel, verwerking, logistiek en dienstverlening een centrum vormt van (inter)nationaal belang. Samenwerking met het Laanboomcompact vindt onder andere plaats op het gebied van ruimte en infrastructuur.

Betuwse Bloem:

Dit is een regionaal samenwerkingsverband, opgezet op initiatief van de provincie Gelderland. Doel is het versterken van de tuinbouw (glastuinbouw, fruit, paddenstoelen en laanbomen) in het rivierengebied. Samenwerking met het Laanboomcompact vindt onder andere plaats op gebied van onderwijs en scholing, agrologistiek, infrastructuur en gebiedsmarketing.

Boomteelt Nederland:

Dit is een landelijk samenwerkingsverband tussen vijf boomteeltclusters; de regio's Boskoop, Horst aan de Maas, Haaren, Zundert en Opheusden. Samenwerking met het Laanboomcompact vindt onder andere plaats op het gebied van marktversterking, innovatie en gebiedsontwikkeling.

DE LAANBOOMTEELT IS EEN BELANGRIJKE BEDRIJFSTAK IN DE BETUWE.
 ROND OPHEUSDEN ZIJN 120 KWEKERS EN TIENTALLEN
 HANDELSBEDRIJVEN, DIENSTVERLENENDE EN TOELEVERENDE BEDRIJVEN GEVESTIGD
 DIE SAMEN VOOR ACHTHONDERD VOLTIJDS
 ARBEIDSPLAATSEN ZORGEN.

Organisatie

De organisatie van het Laanboomcompact bestaat uit een stuurgroep en een projectgroep. De stuurgroep heeft de Visie en het meerjaren werkprogramma vastgesteld, beoordeelt activiteiten en projecten en is verantwoordelijk voor de financiën en communicatie. De projectgroepleden zijn verantwoordelijk voor de

ontwikkeling van thema's en daarbij horende projecten en activiteiten. Een onafhankelijke programmamanager assisteert de stuurgroep en geeft leiding aan de projectgroep. Communicatie (website, brochures, nieuwsbrieven etc.) en programmabureau worden verzorgd door de gemeente Neder-Betuwe.

Participanten:

Boomkwekersvereniging Opheusden e.o.
 Gemeente Neder Betuwe
 Provincie Gelderland
 Rabobank West Betuwe
 Kamer van Koophandel Midden-Nederland

Samenstelling Projectorganisatie

Stuurgroep

- K. Veerhoek, burgemeester Gemeente Neder-Betuwe (voorzitter)
- F. Moree, voorzitter Boomkwekersvereniging Opheusden e.o.
- K. Pieters, projectleider Betuwse Bloem, Provincie Gelderland
- L. van Nispen, Kamer van Koophandel Midden-Nederland
- A. van Rooijen, manager Food & Agri, Rabobank West Betuwe

Projectgroep

- R. Jakobs, Gemeente Neder-Betuwe
- T. Jonker, Boomkwekersvereniging Opheusden e.o.
- Mevr. B. Janssen, Provincie Gelderland
- Mevr. L. Schuur, Kamer van Koophandel Midden-Nederland
- P. Cuppen, Rabobank West-Betuwe
- T. Baltissen, Praktijkonderzoek Plant en Omgeving/Wageningen UR

Programma management

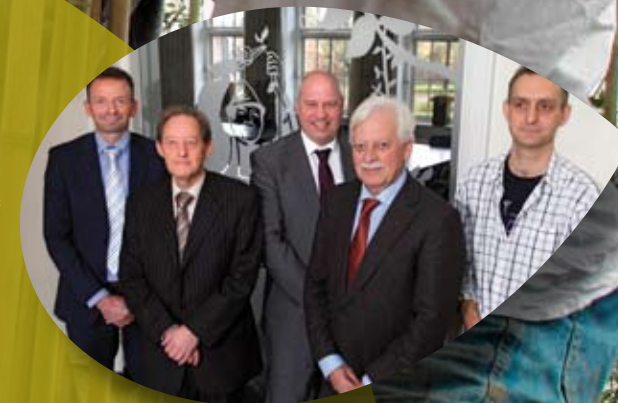
- H. Folkerts, Rijnconsult

Project secretariaat

- Mevr. M. van Schaik, Gemeente Neder-Betuwe

Project communicatie

- H. Helmink, Gemeente Neder-Betuwe

4. VISIE LAANBOOMPACT

Het Laanboomcentrum is in binnen- en buitenland één van de bekendste boomteeltregio's en neemt een bijzondere plaats in vanwege de sterke clusterfunctie, de aanwezigheid van veel toeleverende, verwerkende en dienstverlenende bedrijven en vanwege de sterke kennisbasis.

Huidige situatie

In het Laanboomcentrum Betuwe kan mede door de spreiding in grondsoort, waterhuishouding en klimaat een breed sortiment laanbomen geproduceerd worden dat uniek is voor Europa. Vanuit het laanboomcentrum in Opheusden wordt veel samengewerkt met kwekers uit de andere regio's in Nederland, maar ook met kwekers en leveranciers van plantmateriaal uit andere Europese landen. Uiteindelijk wordt naar schatting 80% van de bomen die in de regio Opheusden worden gekweekt geëxporteerd. Ook zijn er activiteiten van Opheusdense kwekers in Oost Europa en Rusland.

Tabel 1.1 *Ontwikkeling van het areaal laanbomen in de regio Opheusden*

Jaartal	Areaal laanbomen	Schatting productiewaarde van primaire bedrijven
1984	Ca. 340 ha	Ca. 9 miljoen euro
1994	Ca. 820 ha	Ca. 22 miljoen euro
2004	Ca. 1.400 ha	Ca. 30 miljoen euro
2008	Ca. 1.500 ha	Ca. 35 miljoen euro

Voor laanbomen zijn twee marktsegmenten te onderscheiden. Het belangrijkste segment is de groot-groenbeheerdersmarkt die met name wordt gevormd door overheden, projectontwikkelaars en aannemers. Deze markt, ook wel institutionele markt genoemd, is met name betrokken bij het beheer en de ontwikkeling van het groen in de openbare ruimte. Daarnaast is er een groeiend consumentensegment. Beide segmenten kennen hun eigen ontwikkelingen.

**IN HET LAANBOOMCENTRUM BETUWE KAN DOOR
DE SPREIDING IN GRONDSOORT, WATERHUISHOUDING EN KLIMAAT
EN DOOR EEN GOEDE SAMENWERKING MET KWEKERS
UIT ANDERE REGIO'S EEN BREED SORTIMENT LAANBOMEN GEPRODUCEERD WORDEN
DAT UNIEK IS VOOR EUROPA.**

Ontwikkelingen

Markt

De markt voor de laanboomteelt wordt gekenmerkt door schaalvergroting bij de afnemers, toenemende professionalisering van de afnemers (grootgroenbeheerders, projectontwikkelaars etc.), toenemende concurrentie van andere productiegebieden en de steeds hogere eisen van de consument. Dit vraagt om meer aandacht voor kostprijs, kwaliteit, kennis en innovatie, om een goede infrastructuur en bereikbaarheid en om vernieuwing van business concepten, zoals andere afzetmechanismen, verticale samenwerking in de keten en horizontale samenwerking met collega-bedrijven.

Mens

Burgers hebben meer aandacht voor de directe leefomgeving, werkgelegenheid, kwaliteit van de arbeid, gezondheid, imago etc. Dat betekent dat er voor de versterking van het laanboomteeltcluster ook geïnvesteerd moet worden in goede relaties met de burgers en de omgeving. Niet alleen door waarde en prestaties van het cluster onder de aandacht te brengen, maar ook door een goede inpassing van de laanboomteelt in het landschap en door het intensiever betrekken van de omgeving bij het veranderingsproces.

Maatschappij

Belangrijke thema's zijn de beperking van de CO2-uitstoot, het gebruik van duurzame energiebronnen, goede waterbeheersing, bodemkwaliteit, luchtkwaliteit, transportregulering en de liberalisering van de wereldhandel (WTO). Dit betekent onder andere meer aandacht voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen, toepassing van duurzame productiemethoden, gebruik van duurzame energiebronnen, meervoudig ruimtegebruik, uitwisseling en hergebruik van energie en reststromen tussen bedrijven in een regio, integrale gebiedsontwikkeling en waterberging.

Analyse

Wat zijn de sterke en zwakke punten van het Laanboomcentrum en op welke kansen en bedreigingen kan worden ingespeeld? In onderstaande tabel zijn de belangrijkste weergegeven.

Sterke punten

- STERKE CENTRUMFUNCTIE MET ALLE SPELERS
- BREED ASSORTIMENT
- GOEDE NAAMSBEKENDHEID EN IMAGO
- GOEDE PRODUCTIEOMSTANDIGHEDEN
- LOGISTIEKE LIGGING
- VAKMANSCHAP EN SPECIALISATIE

Kansen

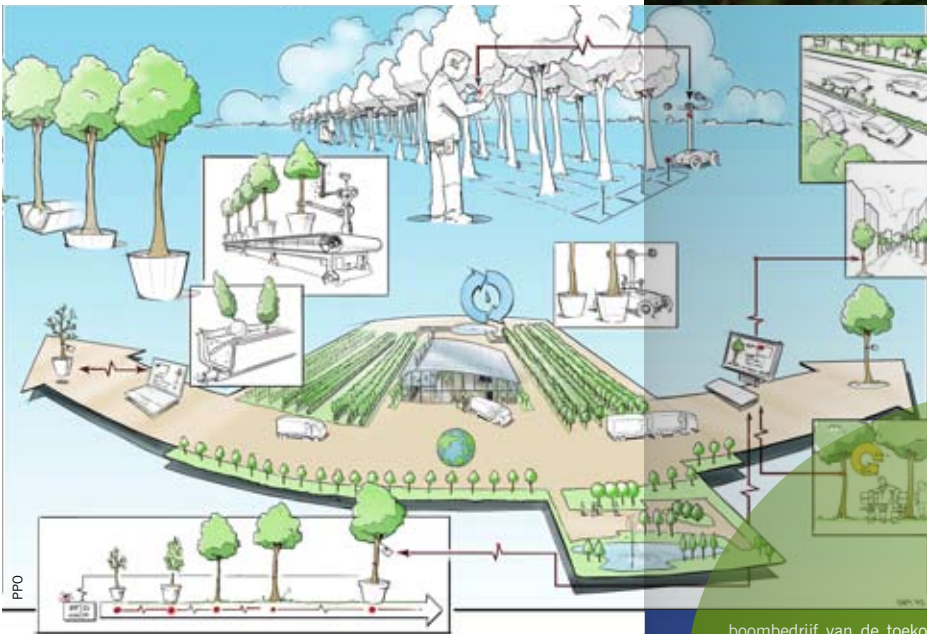
- BIJDRAGE AAN KLIMAAT (CO2, FIJNSTOF)
- AFZET NAAR PARTICULIERE MARKT
- GEZAMENLIJKE PROMOTIE/MARKTBEWERKING
- INTERNET, LOGISTIEK, ROBOTISERING
- ONTWIKKELEN AGRO BUSINESS CENTRUM
- TOENAME VAN DE VRAAG

Zwakke punten

- VERKAVELING EN SPREIDING BEDRIJVEN
- INTERNE ONTSLUITING EN RUIMTEDRUK
- RELATIEF LAAG OPLEIDINGSNIVEAU
- SAMENWERKING
- BENUTTING ONDERZOEK EN INNOVATIEKRACHT
- AFZET EN KOSTPRIJSINZICHT

Bedreigingen

- PRIJSCONCURRENTIE ANDERE LANDEN
- LAGERE BUDGETTEN INSTITUTIONELE MARKT
- ONVOLDOENDE GEKwalificeerde Medewerkers
- DRAAGVLAK ONDER BURGERS
- ONVOLDOENDE AANDACHT VOOR DUURZAAMHEID
- EUROPESE KADERRICHTLIJN WATER

Laanboombedrijf 2030

In dit project wordt gewerkt aan het laanboombedrijf van de toekomst. Aandachtspunten zijn onder andere het ontwikkelen van chiptechnologie voor uitwisseling van keteninformatie, inpassing en entree van de laanboomsector, duurzame energievoorziening, telen uit de grond, robotisering, automatisering en klimaatverbetering door CO2- en fijnstofopname.

Op basis van de huidige situatie, de externe ontwikkelingen, de sterkte-zwakte analyse en de geformuleerde ambitie is voor de komende jaren een strategische agenda bestaande uit tien punten vastgesteld.

Strategische agenda

1. Versterken afzet
2. Optimaliseren bedrijfsstructuur
3. Herinrichten ruimtelijke structuur
4. Opvoeren innovatie
5. Optimaliseren scholing en arbeid
6. Versterken ondernemerschap
7. Duurzamer ondernemen
8. Opvoeren samenwerking
9. Verbeteren communicatie
10. Vernieuwen productietechniek

Ambitie

Het Laanboomcentrum Betuwe heeft de ambitie om uit te groeien tot hét toonaangevende laanboomcluster in de wereld. Het realiseert zich hierbij dat het gaat om scherp ondernemerschap én om een scherp oog voor maatschappelijke randvoorwaarden en veranderende marktomstandigheden.

Doel is een groen, gezond en gerespecteerd cluster. Hierbij wil het laanboomcentrum Betuwe het volgende bereiken:

1. Een sterke internationale marktpositie en een ketenregiefunctie in de laanboomteelt;
2. Balans tussen laanboomteelteconomie enerzijds en natuur, recreatie en wonen anderzijds;
3. Toonaangevende positie in kennis, innovatie en hoogwaardige arbeid;
4. Voorloper op het vlak van duurzame ontwikkeling;
5. Intensieve samenwerking op regionaal en landelijk niveau.

5. WERKPROGRAMMA

Het werken aan de strategische agenda wordt vormgegeven door een vijftal thema's: Ruimte, Markt, Ondernemen, Duurzaamheid en Innovatie. Er is gekozen voor de indeling in thema's omdat op die manier optimaal kan worden aangesloten bij verschillende doelgroepen, kennispartners en financiers. Onder een thema kunnen diverse soorten activiteiten worden ondergebracht zoals projecten, haalbaarheidsonderzoeken, demonstraties, werkgroepen etc.

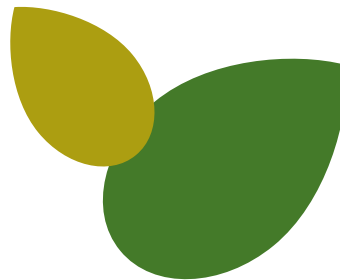
Bij de uitvoering van het werkprogramma wordt de volgende aanpak gehanteerd:

- aansluiting op bestaande activiteiten, studies en plannen;
- samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven;
- activiteiten richten op drie niveaus: bedrijf, keten en cluster;
- afstemming realiseren en samenwerken met regionale en landelijke organisaties;
- tonen van eigen verantwoordelijkheid en een goede mix van brengen en halen;
- bovengemiddelde aandacht voor innovatie en communicatie;
- actief bewaken van de samenhang tussen de verschillende thema's en projecten.

De projecten zoals besproken worden op diverse manieren gefinancierd. Financiers zijn onder andere de participanten van het Laanboomcompact, de provincie Gelderland, Productschap Tuinbouw en Regio Rivierenland.

SUCCESVOLLE CLUSTERS KENMERKEN ZICH DOOR DRIE DIMENSIES:
(1) TALENT: ZE ZIJN GEWOON DE BESTE;
(2) PASSIE: ZE WERKEN MET PLEZIER EN HARTSTOCHT EN
(3) ECONOMIE: ZE LEVEREN PRODUCTEN EN DIENSTEN WAAR VRAAG NAAR IS.

(Bron Collins)

Thema Ruimte:

Doel: Het doelmatiger inrichten van de ruimtelijke en logistieke infrastructuur.

Coördinatie: Gemeente Neder-Betuwe

Thema Markt:

Doel: Het versterken van de marktpositie van de bedrijven in het laanboomcluster

Coördinatie: Boomkwekersvereniging Opheusden e.o.

Thema Ondernemen:

Doel: Het versterken van het ondernemerschap en het vergroten van de beschikbaarheid van deskundige arbeid.

Coördinatie: KvK Midden-Nederland

Thema Duurzaamheid:

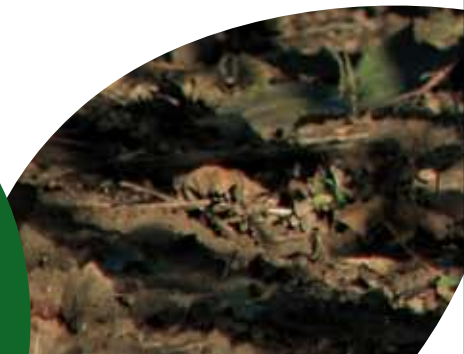
Doel: Ontwikkelen van een duurzaam laanboomcluster met internationale uitstraling

Coördinatie: Rabobank West Betuwe

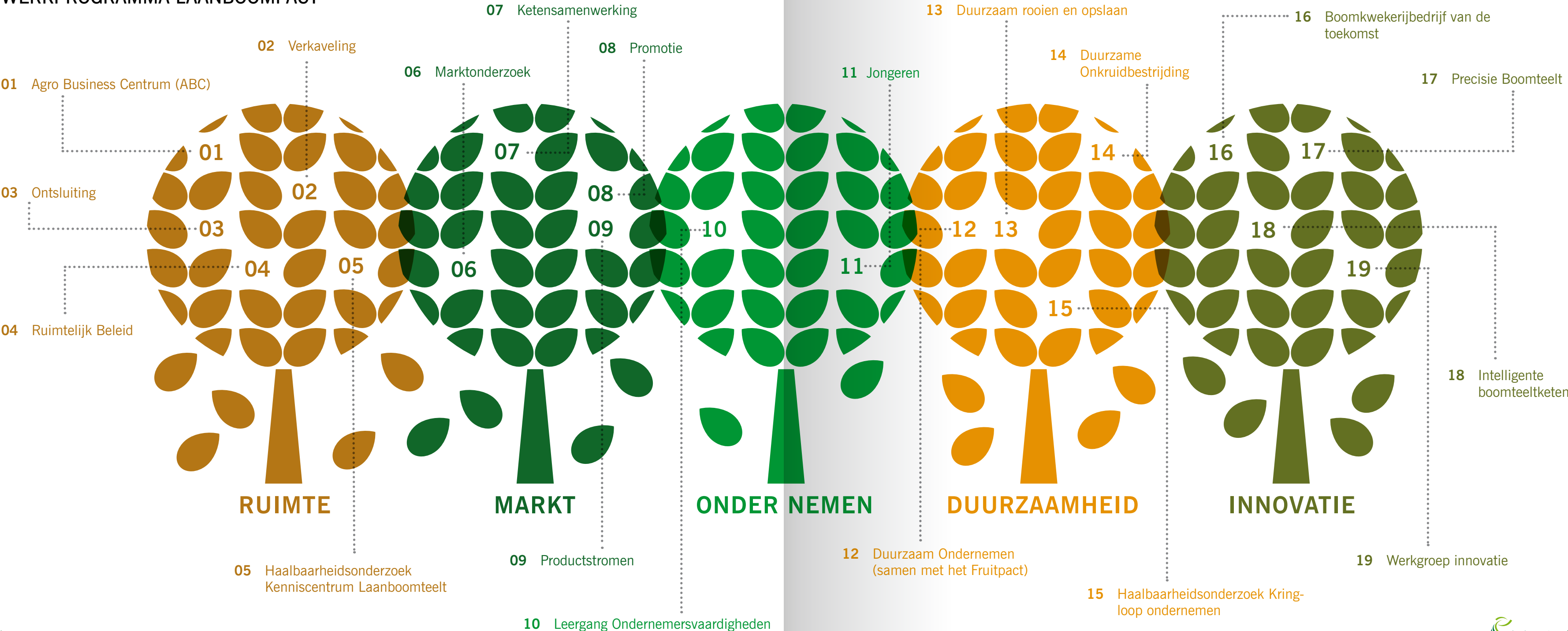
Thema Innovatie:

Doel: Opvoeren van de innovatie en het beter benutten van beschikbare kennis.

Coördinatie: Praktijkonderzoek Plant en Omgeving/Wageningen UR

WERKPROGRAMMA LAANBOOMPACT

Een goede inrichting van de ruimte en de infrastructuur vormen een belangrijke randvoorwaarde voor een sterk Laanboomcluster. Dat wordt geconfronteerd met tal van nieuwe ontwikkelingen en kansen zoals schaalvergroting, toename van de vraag, andere eisen ten aanzien van productie en logistiek, wensen van burgers, hogere milieueisen etc. Het inspelen op deze ontwikkelingen vraagt om een verbetering van de verkaveling, ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden, teeltvoorzieningen, ontsluiting en bereikbaarheid van het laanboomcentrum. Daarnaast zijn activiteiten rond opslag en transport te veel versnipperd en zijn de productieomstandigheden voor sommige dienstverlenende en toeleverende bedrijven voor verbetering vatbaar. Bundeling van deze activiteiten in een Agro Business Centrum (ABC) kan bijdragen aan een versterking van het Laanboomcentrum. Tot slot is een goede aansluiting op en versterking van de regionale en landelijk infrastructuur (weg, water, rail) van belang.

Doelstelling van het thema ruimte is derhalve het versterken van de ruimtelijke structuur, de infrastructuur en van de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven.

*meer informatie:
R. Jakobs, gemeente Neder-Betuwe
E-mail: rjakobs@nederbetuwe.nl*

1. Agro Business Centrum (ABC)

In dit project wordt gewerkt aan de ontwikkeling en inrichting van een Agro Business Centrum. Hierbij worden de volgende fasen onderscheiden: behoefteonderzoek, draagvlakontwikkeling, invulling opzet en organisatie en tot slot realisatie. In 2007 en deels in 2008 is een behoefteonderzoek uitgevoerd om de mogelijkheden te verkennen. Hierbij zijn de volgende mogelijke functies voor het ABC genoemd: logistiek en opslag, toelevering, grondstofverwerking, kennis en dienstverlening en representatie (beursgebouw etc.). Het resultaat van de behoeftepeiling was positief. In het onderzoek zijn tevens de belangrijkste conclusies en randvoorwaarden benoemd. Momenteel wordt gewerkt aan de het ontwerp, de opzet en de inrichting van het ABC. Tevens is de voorbereiding van de verschillende procedures gestart.

2. Verkaveling

Schaalvergroting, automatisering, milieueisen, rentabiliteit en nieuwe teelttechnieken zoals de pot- en containerteelt stellen an-

dere eisen aan de bedrijfsvoering en ook aan de kavelgrootte, kavelvorm en kavelligging. In het project Verkaveling wordt gewerkt aan verbeteringen. Een van de activiteiten betreft het project Kavelruil. Dit project heeft tot doel om de verkaveling van diverse bedrijven in de streek te verbeteren. Hierbij gaat het niet alleen om laanboomteeltbedrijven maar ook om andere agrarische productiebedrijven. Om het proces op gang te krijgen is begin 2008 een eerste grondpot van 18 hectare beschikbaar gekomen. Die dient als basis om de kavelruil te kunnen laten beginnen.

3. Ontsluiting

In het project Ontsluiting staat het verbeteren van de infrastructuur van het Laanboomcentrum centraal. Aandachtspunten hierbij zijn het optimaliseren van de toegangswegen en hoofdontsluitingswegen. Doel is het verminderen van de verkeersoverlast door het dorp, een goede bereikbaarheid van het ABC en de teeltgebieden. Een en ander wordt uitgewerkt in een verkeersvisie. Onderdeel hiervan is de afstemming met de aanleg van een nieuwe rondweg in de gemeente.

4. Ruimtelijk Beleid

In het project Ruimtelijk Beleid wordt gewerkt aan de ruimtebehoefte (in hectare) voor de komende jaren. Dat is ook van belang in het kader van de Bestuurlijke Uitvoeringsafspraken van Greenport(s) Nederland. Tevens wordt gewerkt aan een evaluatie van het vestigings- en verplaatsingsbeleid. De resultaten van deze activiteiten worden verwerkt in het bestemmingsplan.

5. Kenniscentrum Laanboomteelt

Kennis en innovatie zijn essentieel voor de toekomst van het Laanboomcentrum. Hierbij gaat het om kennis ontwikkelen maar vooral ook om kennis toepassen. Doel: sneller innoveren dan de concurrentie. Een intensieve samenwerking tussen onderzoek en bedrijfsleven is hierbij van veel belang. In dit kader worden door ondernemers, onderzoek, voorlichting, onderwijs en overheid de mogelijkheden van een Kenniscentrum Laanboomteelt onderzocht. Op basis hiervan wordt bepaald of vervolgacties nodig zijn.

ER WORDT IN NEDERLAND STEEDS MEER GEKOZEN VOOR CONCENTRATIE VAN
PRODUCTIEGEBIEDEN DIE GUNSTIG LIGGEN TEN OPZICHTE
OP OOST-WEST EN ZUID-WEST ROUTES
OP OOST WEST EN ZUID WEST ROUTES
EN GOED BEREIKBAAR VIA WEG, WATER EN SPOOR.

THEMA RUIMTE

Versterking van de marktpositie vormt een belangrijke uitdaging voor het laanboomcluster. Ongeveer tweederde van de in Opheusden en omgeving geproduceerde bomen wordt in het buitenland (met name Noord- en Midden-Europa) afgezet. De belangrijkste afzetlanden zijn Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en België.

De marktpositie staat echter onder druk: Toenemende concurrentie van andere productiegebieden, schaalvergroting en professionalisering bij de afnemers, hogere eisen van de consument en nieuwe wensen ten aanzien duurzaamheid vragen om een adequate actie van het Laanboomcluster. In het thema Markt wordt gewerkt aan verschillende lijnen om hierop in te spelen, zoals het uitvoeren van marktonderzoek, versterken van de ketensamenwerking, bundeling van aanbod, samenwerking tussen exporteurs, ontwikkeling van nieuwe markten, opvoeren van de promotie en het verbeteren van de efficiency en kostprijs.

Doel van het thema is het verbeteren van de marktpositie en afzet van de bedrijven die in het laanboomcluster gevestigd zijn.

meer informatie:

T. Jonker, Boomkwekersvereniging Opheusden e.o.

E-mail: info@boomkwekersopheusden.nl

6. Marktonderzoek

Er zijn drie redenen waarom extra aandacht voor marktonderzoek van belang is. In de eerste plaats is veel onderzoek in het verleden te algemeen van aard geweest en te weinig gericht op de diversiteit aan boomteeltproducten. Daarnaast vinden juist nu grote veranderingen plaats bij afnemers zoals schaalvergroting en duurzaam inkopen. Tot slot is in het verleden vaak wel onderzoek uitgevoerd maar is dit weinig vertaald naar praktijkbeslissingen van ondernemers. Daarom is een project uitgewerkt voor een marktonderzoek onder afnemers van boomteeltproducten. Hierbij wordt samengewerkt met vier andere boomteeltcentra (Boskoop, Horst, Haaren en Zundert). Gekozen is vooralsnog voor de Duitse markt omdat dit land een groot afzetgebied betekent. Het onderzoek moet informatie opleveren over de huidige mening van afnemers en aanbevelingen voor de toekomst.

7. Ketensamenwerking

Ketensamenwerking tussen de verschillende schakels in de keten (toeleveranciers, kwekers, handel, afnemers) is een belangrijk middel om de marktpositie te versterken. Bij ketensamenwerking kan het gaan om bijvoorbeeld betere afstemming van vraag en aanbod, kostenbesparing in de keten, efficiëntcyverbetering, verlaging van transactiekosten, verbetering van de logistiek en de informatieuitwisseling, risicobeheersing en beter inspelen op de wensen van afnemers en consumenten. Samen met de boomteeltcentra Boskoop, Horst, Haaren en Zundert is een programma Ketensamenwerking ontwikkeld. Het is gericht op kennisontwikkeling en kennisoverdracht met betrekking tot ketensamenwerking, het inventariseren van knelpunten met betrekking tot de huidige ketensamenwerking en het ontwikkelen van een aantal ketenpilots.

8. Promotie

Een professionele, continue promotie van het Laanboomcentrum draagt bij aan een goede positionering en naamsbekendheid van

het Laanboomcentrum en zorgt voor draagvlak en een 'license to produce' bij de diverse stakeholders in de maatschappij. Door het Laanboomcompact worden dan ook diverse promotieactiviteiten uitgevoerd. Zoals organisatie van een tweedaagse beurs in Opheusden, deelname aan promotieactiviteiten van andere boomteeltcentra zoals in Boskoop en Zundert, opzetten van diverse websites, borden bij de ingang van het Laanboomteeltgebied en mogelijke deelname aan de Floriade 2012. Natuurlijk dragen ook activiteiten in het kader van Betuwse Bloem en Greenport(s) bij aan de positionering en naamsbekendheid.

9. Productie en volumestromen

Een goed inzicht in de toekomstige productiegegevens, volumestromen en import/exportgegevens is van veel belang om goede en toekomstvast beslissingen te kunnen nemen ten aanzien van ruimte, infrastructuur, bedrijfsopzet, markt enz. Daarom wordt momenteel in samenwerking met de andere boomteeltgebieden nagegaan of hiervoor een onderzoek kan worden opgezet en uitgevoerd.

IN 2040 IS CONSUMENT- EN VRAAGGESTUURDE PRODUCTIE
IN KETENS EN NETWERKEN NORMAAL.
BESCHIKBAARHEID, VOORSPELBAARHEID, BETROUWBAARHEID,
FLEXIBILITEIT EN KWALITEIT STAAN DAARBIJ CENTRAAL.

THEMA MARKT

Goed ondernemerschap is de basis voor een gezond laanboomcluster. Schaalvergroting, hogere eisen van afnemers en consument, duurzame productie en toenemende concurrentie en internationalisatie stellen nieuwe en hogere eisen aan het ondernemerschap van ondernemers. Dit geldt zowel voor toeleveranciers, kwekers, handelsbedrijven als afnemers. Vakmanschap blijft essentieel maar daarnaast zijn andere competenties nodig op het vlak van ketensamenwerking, risicoreductie, leiding geven, afzetstrategie en financieel management. Nieuwe competenties alleen zijn niet voldoende. Het gaat ook om houding, attitude, gedrag en samenwerkingsbereidheid. Verticaal in de keten, horizontaal met branchegenoten en met de overheid. En: niet alleen de ondernemer zelf is van belang maar ook werknemers. Bedrijfsopvolging, kwaliteit en beschikbaarheid van werknemers zijn meer dan ooit van belang. Daar komt bij dat de concurrentie op de arbeidsmarkt heviger is dan ooit. Het thema Ondernemen is dan ook een zeer belangrijk onderdeel van het Laanboomcompact. Doelstelling: Versterking van het ondernemerschap en een top 3 positie op de arbeidsmarkt.

meer informatie:

*mevr. L. Schuur, Kamer van Koophandel Midden-Nederland,
E-mail: lschuur@middennederland.kvk.nl*

10. Leergang Ondernemersvaardigheden

Doel van dit project is het bijscholen in ondernemersvaardigheden. De leergang is vooral bedoeld om aspirant- en/of jongere ondernemers in de laanboomsector (bij) te scholen op het ondernemerschap. Maar ook de gevorderde ondernemer, die wil werken aan ondernemerskwaliteiten en zich wil bezinnen op de bedrijfsstrategie vindt toegevoegde waarde in de cursus. Het inzicht van de deelnemers in de verschillende aspecten van het ondernemerschap wordt versterkt. Dit, gecombineerd met de opgedane contacten kan leiden tot verbetering van het bedrijfsresultaat, de marktgerichtheid, de samenwerking en het personeelsbeleid. Intussen zijn enkele Leergangen met veel succes afgerond. Nagedacht wordt nog over herhaling, verdieping en verbreding van de cursus met andere sectoren. Daarnaast zijn er bedrijfsopleidingen op de bedrijven en managementcursussen voor bedrijfsleiders in uitvoering.

11. Jongeren

Om ook in de toekomst een concurrerend en toonaangevend cluster te kunnen blijven zijn twee zaken essentieel: Voldoende nieuwe bedrijfsopvolgers en de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers. Hierbij gaat het om zowel hoofd- als handarbeid. Voorwaar geen eenvoudige opgave! Aandachtspunten voor de realisatie hiervan zijn: goede mogelijkheden en wetgeving voor bedrijfsopvolging, stimuleren van arbeidsmigratie, moderne en goed toegankelijke informatie over het werken en de functies in de laanboomteelt, een goede aansluiting en intensieve samenwerking tussen het onderwijs en het laanboombedrijfsleven en een uitstekend imago.

In het project Jongeren werken diverse stakeholders samen, zoals ondernemers, onderwijs en overheid, aan het realiseren en verbeteren van bovenstaande aandachtspunten.

DE ONDERNEMERS IN HET LAANBOOMCLUSTER BEHOREN TOT DE BESTE IN DE WERELD.
MAAR ZOALS HET OOK MET TOPATLETEN IN DE SPORT GAAT
ZULLEN ZE MOETEN BLIJVEN TRAINEN EN VERNIEUWEN EN ZORGEN VOOR
NIEUW TALENT ZODAT HET STOKJE KAN WORDEN OVERGEDRAGEN.
ALLEEN OP DIE MANIER BEHOUDT JE JE VOORSPRONG.

THEMA ONDERNEMEN

Duurzaamheid is misschien wel de belangrijkste motor voor versterking van het laanboomcluster. Bij dit thema gaat het om duurzaam of maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) én maatschappelijke verantwoord consumeren. Doelstelling hierbij is een evenwichtige en krachtige balans tussen sociale, ecologische en economische factoren. We kunnen ook zeggen: goed rentmeesterschap.

Als het gaat om duurzaamheid dan neemt de Laanboomsector met haar groene producten al een bijzonder sterke positie in: laanbomen dragen immers aanzienlijk bij aan klimaatverbetering, gezondheid, leefomgeving etc. Maar verdere actie is nodig, bijvoorbeeld met betrekking tot verduurzaming van productiemethoden (teelttechniek, watergebruik, gewasbescherming), gebruik van duurzame energiebronnen, duurzaam grondgebruik, kringlopondernemen, reststoffen, arbeidsomstandigheden, verbeteren leefomgeving en verslaglegging. Essentieel daarbij zijn drie dingen: bewustwording, een heldere rapportage en communicatie over de uitgevoerde activiteiten en producten en tenslotte het goed vermarkten hiervan naar afnemers, consumenten en burgers. Doelstelling: Een toonaangevende positie op het vlak van duurzaam ondernemen. Het thema duurzaamheid wordt gecoördineerd door Rabobank West Betuwe en uitgevoerd in nauwe samenwerking met PPO en de werkgroep Innovatie

*meer informatie:
P. Cuppen, Rabobank West Betuwe.
E-mail: P.T.E.Cuppen@westbetuwe.rabobank.nl*

12. Duurzaam ondernemen

Dit project wordt uitgevoerd door laanboomkwekers, Rabobank, LEI en PPO. Het project is ontwikkeld en wordt uitgevoerd in samenwerking met het Fruitpact. De activiteiten in het project richten zich onder andere op het uitvoeren van een nulmeting (MVO-scan) op laanboomteelt- en fruitteeltbedrijven. De nulmeting brengt activiteiten op het gebied van people (sociale aspecten), planet (ecologische aspecten) en profit (economische aspecten) in kaart. Door de nulmeting met elkaar te bespreken groeit het bewustzijn omtrent duurzaam ondernemen en ontstaat een beter inzicht waar het bedrijf nu staat. Onderdeel van het project is ook het inventariseren van mogelijke nieuwe activiteiten en het vastleggen hiervan in een duurzaamheidsagenda, zowel op individueel bedrijfsniveau als op sectorniveau.

13. Duurzame onkruidbestrijding

Duurzamer omgaan met onze leefomgeving door vermindering van inzet van chemische middelen, bijvoorbeeld bij onkruidbestrijding, is een harde noodzaak. Dit geldt voor kwekers maar ook voor de gemeente bij

de onkruidbestrijding van verhardingen. Dit project wordt dan ook uitgevoerd in nauwe samenwerking tussen de gemeenten Neder-Betuwe, Buren en Geldermalsen, de kwekers en PPO. Doel is om met behulp van nieuwe spuit en sensortechnieken (Weet-It, Weedseeker, Greentouch etc.) te komen tot een verdere besparing op gewasbeschermingsmiddelen en op vermindering van milieubelasting, luchtmissie en bodemuitspoeling. De ontwikkelde technieken en oplossingen kunnen zowel door kwekers alsook gemeenten worden ingezet.

14. Duurzaam rooien en opslaan

De logistieke kosten tijdens de rooi-, opslag- en afleveringsfase van laanbomen zijn aanzienlijk. Daarnaast veroorzaken de transportbewegingen overlast voor de burger (onder andere modder op de weg). Blokrooien is een vernieuwend logistiek concept voor deze problemen. Het leidt tot vermindering van transportbewegingen, duurzamer bodembebruik, betere arbeidsomstandigheden, verbetering van de productkwaliteit, nieuwe marktkansen en tot minder overlast voor de burgers. Dit project wordt uitgevoerd door laanboomkwekers, gemeenten Neder-Betuwe, Buren en

Geldermalsen en PPO. In dit project worden de technische, financiële en logistieke mogelijkheden van blokrooien onderzocht.

15. Kringloop ondernemen

Kringlopondernemen kent vele facetten die nog nauwelijks gericht aandacht krijgen maar op termijn zeer belangrijk worden voor verduurzaming van de laanboomteelt en veel potentie en marktkansen met zich meebrengen. Een van de voorbeelden betreft een betere benutting van reststoffen. Zo komt in het Laanboomcentrum veel biomassa vrij, die in potentie geschikt is voor energieopwekking maar ook voor verdere verwerking tot compost. Het benutten van snoeihout en afvalhout van agrarische bedrijven kan als potentiële bron worden genoemd. Het ontwikkelen hiervan is echter complex en ingrijpend. Vandaar dat eerst door PPO een voorstudie wordt uitgevoerd. Doel van deze voorstudie is om na te gaan of en hoe er duurzamer kan worden omgegaan met reststromen (onder andere snoeihout, afvalhout) in de laanboomteelt. Onderdeel van deze studie is ook het onderzoeken van de mogelijkheden van composteren.

EEN DUURZAAM LAANBOOMCLUSTER GAAT UIT VAN
MEERVOUDIGE OPBRENGSTEN EN EEN EVENWICHTIGE BALANS
TUSSEN SOCIALE, ECOLOGISCHE EN ECONOMISCHE FACTOREN. ZE VORMEN
ALS HET WARE DE MOTOR VOOR DE ACTIVITEITEN VAN HET LAANBOOMCLUSTER.

THEMA DUURZAAMHEID

Innovatie biedt veel nieuwe kansen voor versterking van het laanboomcluster. Een belangrijk doel is om te bereiken dat ondernemers beter in staat zullen zijn om vernieuwingen te ontwikkelen en in te voeren. Het gaat hierbij vooral om vernieuwingen die vanuit praktijkonderzoek of uit wetenschappelijk onderzoek worden ontwikkeld en gereed zijn voor toepassing in de praktijk.

Een vernieuwing kan plaatsvinden binnen een bedrijf, in de keten of op clusterniveau en betrekking hebben op nieuwe producten, productietechnieken, systemen of diensten. Te denken valt aan pot- en/of containerteelt, automatisering, robotisering, mechanisatie, kwaliteitsborging, tracking-tracing, standaardisatie en marktontwikkeling. Naast deze technische innovatie kunnen activiteiten ook worden gericht op organisatorische en bestuurlijke innovatie (bijvoorbeeld nieuwe samenwerkingsvormen). Belangrijke aanleidingen om het thema innovatie op te voeren in het Laanboomcompact zijn de noodzaak voor innoveren, een betere benutting van onderzoeksresultaten en meer afstemming tussen innovatieactiviteiten. Naast het ontwikkelen van kennis gaat het dus vooral ook om het toepassen van kennis.

meer informatie:
T. Baltissen, Praktijkonderzoek Plant en Omgeving
E-mail: ton.baltissen@wur.nl

THEMA INNOVATIE

16. Laanboombedrijf 2030

Momenteel wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het project Laanboombedrijf 2030. Aanleiding om hiermee aan de slag te gaan zijn onder andere de verdergaande schaalvergroting, het beschikbaar komen van nieuwe technologie (robotisering, satellietnavigatie, internet, chiptechnologie, milieutechnologie etc.), de mogelijkheden van pot- en containerteelt, de noodzaak om de arbeidsproductiviteit verder te vergroten en tot slot de overgang naar een meer duurzame productie. De scope hierbij is dan ook niet alleen technologie, maar ook bedrijfsorganisatie, bedrijfsmanagement en samenwerking. Het gaat om invloeden vanuit markt én maatschappij.

17. Precisie Boomteelt.

Dit programma is ontwikkeld in 2008 en zal ook in de komende jaren worden voortgezet. In het verlengde van precisielandbouw ontstaan op dit vlak ook in de boomteelt nieuwe mogelijkheden. Bij precisie boom-

teelt gaat het onder andere om nauwkeuriger (plaatsspecifieke) bemesting, gewasbescherming, oogsten, verlaging energieverbruik etc. Door nieuwe technologie (boordcomputers, satellietnavigatie etc.) ontstaan nieuwe mogelijkheden. Onderdeel van het programma is onder andere het project automatische diktemeting.

18. Intelligente boomteeltketen

Het kunnen identificeren van bomen (met een chip) gedurende de gehele levenscyclus van de boom (teelt, oogst, transport, handel, afnemer, consument) levert vele voordelen op: Optimalisatie van de teelt(bewerkingen), automatisering van de oogst, tracking and tracing bij opslag en transport, beter 'onderhoud' van de boom door de eindgebruiker etc. In dit project zal een haalbaarheidsonderzoek worden uitgevoerd naar de mogelijkheden voor het opzetten van een intelligente boomteeltketen. Onderdeel hierbij is ook een onderzoek naar de standaardisatiemogelijkheden van de ICT.

19. Werkgroep Innovatie

In 2008 is een werkgroep Innovatie Laanboomteelt Kring Opheusden opgericht. Eerst zijn opzet, werkwijze, communicatie en financiering van de werkgroep en mogelijke activiteiten uitgewerkt. De komende jaren zullen een aantal projectactiviteiten van start gaan, waaronder mogelijk GPS, Weed It, blokrooien, niet-grondgebonden teelt. Ook zijn door de werkgroep een aantal projecten op het vlak van duurzame teelt mee ontwikkeld. Zie hiervoor de activiteiten onder het thema Duurzaamheid. Belangrijkste doel van de werkgroep is het stimuleren van innovatie in de regio. Op basis van suggesties van kwekers worden projecten en activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd.

IN DE HUIDIGE INTERNETTIJD IS KENNIS EN INFORMATIE VRIJWEL ONBEPERKT BESCHIKBAAR. DE UITDAGING IS OM SNELLER EN EFFECTIEVER TE INNOVEREN DAN DE CONCURRENTIE. KENNIS NIET ALLEEN ONTWIKKELEN OF (VER)KOPEN MAAR VOORAL OOK TOEPASSEN EN VERMARKTEN IN PRODUCTEN, DIENSTEN EN SYSTEMEN.

6. FACTS & FIGURES

Historie Laanboomcentrum Betuwe

De laanboomteelt in de Betuwe kent een lange historie en traditie. Al rond 1400 wordt melding gemaakt van boomteeltactiviteiten in het gebied en rond 1650 werden er reeds fruit, hop en (vrucht)bomen gekweekt, mede vanwege de gunstige bodemeigenschappen en klimatologische omstandigheden. De teelt en het aantal bedrijven heeft zich sindsdien langzaam uitgebreid maar is vooral na de Tweede Wereldoorlog sterk toegenomen, met name door de mechanisatie. Boomkwekers heb-

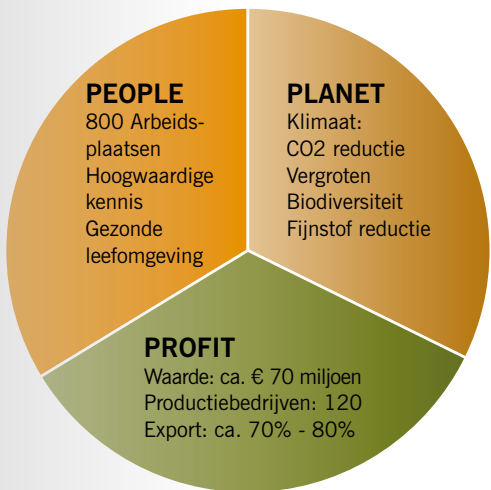
ben zich reeds lang geleden georganiseerd. In 2007 werd het 75-jarig jubileum van de Boomkwekersvereniging kring Opheusden e.o. gevierd.

Werkgebied

De begrenzing van het laanboomteeltcentrum Opheusden en omgeving wordt ruwweg bepaald door de Nederrijn, de spoorlijn Arnhem-Nijmegen, de Waal en het Amsterdam-Rijnkanaal. In beperkte mate vindt er ook ten noorden van de Nederrijn teelt van laanbomen plaats.

MEERVOUDIGE OPBRENGSTEN

Belang laanboomcentrum

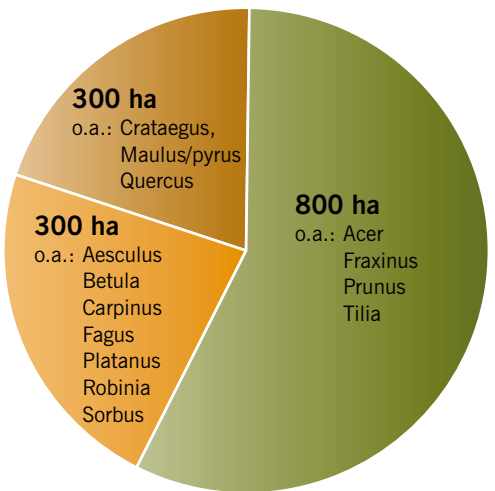
Er zijn in de regio Opheusden ruim 120 laanboomteeltbedrijven te vinden die gezamenlijk een areaal bewerken van ca. 1400 ha. Het totale areaal laanbomen in Nederland bedraagt ca. 3300 ha, dus ruim 40% van dit areaal bevindt zich in de regio Opheusden. De productiewaarde bedraagt ca. € 35 miljoen. Naast de teelt zijn er ook een groot aantal toeleverende, dienstverlenende en handelsbedrijven actief. Het totale cluster is goed voor ca. 800 arbeidsplaatsen en een toegevoegde waarde van ca. € 70 miljoen.

Teelt

Het uitgangsmateriaal (ent- en oculatiehout, stekken, onderstammen en spillen) wordt ge-

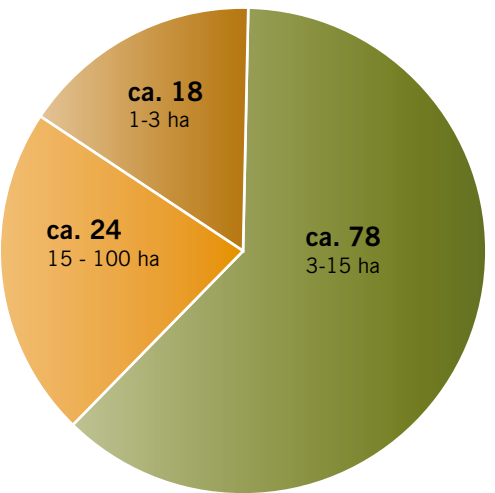
produceerd door gespecialiseerde bedrijven. Daarnaast wordt door de Vermeerderingstuinen Nederland gecertificeerd voortkweekingsmateriaal aangeleverd voor bijna alle 600 belangrijke variëteiten. De belangrijkste soorten/geslachten die gekweekt worden zijn Acer (esdoorn), Fraxinus (es), Prunus (sierkers) en Tilia (linde) met een areaal per geslacht variërend van 100 tot 300 ha. Van de geslachten Crataegus (meidoorn), Malus/Pyrus (sierappel/sierpeer) en Quercus (eik) ieder tussen de 50 en 100 ha. In kleinere volumes worden geslachten als Aesculus (kastanje), Betula (berk), Carpinus (haagbeuk), Fagus (beuk), Platanus (plataan), Robinia (valse acacia) en Sorbus (lijsterbes) gekweekt.

TEELTAREAAL: 1.400 ha

Naast de teelt in de volle grond vindt er ook teelt plaats op zogenaamde pot- en containervelden. Door de combinatie van teelt in de volle grond en de pot- en containerteelt kan er een breed assortiment worden aangeboden. De opkweek van plantmateriaal vindt soms plaats in kassen en/of tunnels.

BEDRIJFSSTRUCTUUR: 120 BEDRIJVEN

Bedrijfsstructuur

De 120 teeltbedrijven verschillen sterk in omvang. Het merendeel van de bedrijven (ongeveer tweederde) heeft een omvang van 3 tot 15 ha, waarbij de spillenteelt centraal staat. Naar schatting 10 tot 15% van de bedrijven heeft een omvang van 1 tot 3 ha. Dit betreft vaak bedrijven die net worden opgestart of bedrijven die juist afbouwen. Tot slot zijn er een aantal grotere bedrijven met een omvang tot ruim 100 ha die teelt en handel combineren.

7. EN VERDER

De afgelopen jaren zijn rond de gekozen thema's bijna 20 activiteiten en projecten ontwikkeld en gestart. De meeste projecten zijn nog in uitvoering; enkele zijn inmiddels afgerond. De komende jaren ligt het accent dus met name op het succesvol uitvoeren en afronden van huidige projecten.

Maar een goede start is niet voldoende. De laanboomsector opereert in een mondiale markt en die is aan forse veranderingen onderhevig. Versterking van het laanboomcluster, onder andere door een goede publiek-private samenwerking, blijft dan ook van groot belang. Dus is er ook ruimte voor nieuwe projectideeën. Bent u ondernemer of anderszins betrokken bij het laanboomcluster, dien uw idee dan in bij het Laanboomcompact. Er is geen vast stramien voor projectvoorstellen. Wel moet uw idee uiteraard aansluiten op de visie van het Laanboomcompact en bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzaam laanboomcluster.

Meer actuele informatie over het Laanboomcompact en het indienen van project ideeën vindt u op www.laanboomcentrum.nl.

LAANBOOMPACT
SAMEN WERKEN AAN GEZONDE GROEI

8. COLOFON

Uitgave van

Laanboomcentrum
Burg. Lodderstraat 20
Postbus 20, 4043 ZG Opheusden
www.laanboomcentrum.nl
info@laanboomcentrum.nl

Contactpersoon

Henk Folkerts
Programmamanager Laanboomcompact
Henk.folkerts@rijnconsult.nl

Samenstelling

Participanten Laanboomcompact

Ontwerp en opmaak

Nout Design bv, Buren
www.noutdesign.nl

Druk en afwerking

Spijker Drukkerij, Buren

Tekstcorrectie

Cécile van der Heijden Communicatie, Tiel

'Samen werken aan gezonde groei' is een uitgave van het Laanboomcentrum. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend. Overname voor eigen gebruik juichen wij toe. Graag met bronvermelding. Het Laanboomcompact maakt onderdeel uit van het tuinbouwprogramma Betuwse Bloem en is mede mogelijk gemaakt door de provincie Gelderland.

Bronvermelding

- Laanboomcompact Betuwe, Bestuursovereenkomst (2006)
- Van Teeltcentrum naar Greenport, LTO Noord/Boomkwekersvereniging Opheusden e.o. (2005)
- Visie en Agenda 2007 - 2011, Laanboomcentrum Betuwe (2007)
- De boomkwekerij in Nederland, Plant Publicity Holland
- Bomen in Beeld, Greenport Regio Boskoop (2006)
- Impressie 75 jaar Opheusdense Boomkwekerij, Boomkwekersvereniging Opheusden e.o.
- Er is wat losgemaakt in Opheusden, De Boomkwekerij (2007)
- De Groene stad, Leo Schepman Communicatieprojecten (2003)
- De smaak van samenwerking, Rabobank (2002)
- Diverse bronnen voor facts & figures o.a. LEI, PT, CBS
- Betuwse Bloem, Bloeiende schakel in de Nederlandse tuinbouw, Provincie Gelderland (2008)
- Sectorverslag 2008 Boomkwekerij, Productschap Tuinbouw (2008)
- Automatiseren van diktemeting in de boomkwekerij, PPO/Wageningen UR (2008)
- Leergang Ondernemersvaardigheden, Kamer van Koophandel Midden-Nederland (2008)
- Werkplan 2008 – 2012, Fruitpact (2008)
- Startnotitie Agro Business Centrum, gemeente Neder – Betuwe (2009)
- Visie 2040 Excelleren, Greenport(s) Nederland (2008)
- Kwekers zijn aan zet, De Boomkwekerij (2007)
- Werkplan 2009 Laanboomcompact (2009)

Meer informatie

www.boomkwekersopheusden.nl
www.nederbetuwe.nl
www.rabobankwestbetuwe.nl
www.kvk.nl/regio/middennederland.nl
www.gelderland.nl
www.wur.nl
www.betuwsebloem.nl
www.fruitpact.nl
www.greenportsnederland.nl
www.pph.nl
www.tuinbouw.nl
www.raadvoordeboomkwekerij.nl
www.greenportregioboskoop.nl
www.horstaandemaas.nl
www.haaren.nl
www.treeportzundert.nl

Laanboomcentrum
Betuwe